

Grundtvig-arkivet fasc.: 377.1-21.

Registreret af: SJ d. / 1 1955.

Evt. enhedens nr.:

1. Titel el. kort indholdsangivelse:

Taler i landstinget 1866 samt andre papirer ca.
1859-67.

Antal sider: 166.

Antal blade:

Format: kvart.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): hvid.

7. Ms.' første linie: Se nedenfor.

3. Afmærkning (I. J. N. osv.): ingen.

8. Ms.' sidste linie: Se nedenfor.

4. Ortografi:

9. Tryk el. benyttelse: Se nedenfor.

5. Andre ydre kriterier:

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.):

10. Tidl. forskeres skønsmæssige datering(er):
Se nedenfor.

11. Nr. i bibliografien:
Se nedenfor.

Indholdsregist:

Fasciklen rummer 21 mss., der falder i 2 grupper:

nr. 1-10: taler i landstinget 1866,

nr. 11-21: papirer ca. 1859-67.

I det følgende gennemgås disse mss. på samme måde som i de nærmest foregående fascikler. Ved hvert ms. anføres evt. titel samt førstelinie, men ikke sidste linie og ingen speciel indholdsregist, idet selve talens overskrift eller overhovedet klassifikation, datering m.v. oftest er nok til at antyde dens indhold. Der gives henvisning til tryk, bibl.-nummer osv. (Henvisningerne til spalte gælder vedkommende Rigsdagstidende).

Fortegnelse: se det følgende.

Taler i landstinget 1866.

Teksten til det allerførste, som Gr. sagde i landstinget 1866, se nedenfor i ms. nr. 3.

1.

16 sider (4 læg; læg 2 delt i 2 enkeltblade; læggene nummereret af Gr.).

1866. Landstinget

Jeg har bedt om Ordet, og det er vist, ...
Tale 12. juli 1866 (bibl. nr. 1393), sp. 17-23. - 2 udkast, se næstfølgende.

2.

22 sider (5 læg + 1 blad, nummererede af Gr.).

1866 Landstinget

Det maa vel synes en stor Ulykke, der ...
Udkast til talen 12. juli 1866, jf. nr. 1 her foran. - Gr. benyttede ikke dette udkast. (Lighedspunkter mellem udkastet og den trykte tale, smlgn. fx. læg 1, første side midt: "mine sidste Kræfter for at sige et trodsigt men afmægtigt Nei" og spalte 17, lidt under midten. Læg 1, pag. 3, hvor der tales om "Partisag" og spalte 18 midt. - Læg 5, pag. 1, linie 7-6 f.n.: "de sidste Bourboner" og sp. 20, linie 2 f.o.).

Pag. 2 i læg 3 indeholder en poetisk tekst, som er det øvrige ms. uvedkommende, nemlig teksten til digtet "Sommerdag i Bøge-Skoven" bibl. nr. 1392. Teksten er næsten identisk med originaltrykket i Dansk Folketidende 29. juni 1866 (kun et par helt ubetydelige afvigelser).

3.

14 sider (1 læg + 1 blad + 2 læg; det næstsidste af de sidste 2 læg er delt i 2 enkeltblade; det hele nummereret af Gr.).

1866. Landstinget

Dersom det var sandt, at den foreliggende ...
Ubenyttet udkast til tale 12. juli 1866, altså til samme dag, som de 2 forrige mss. - Tekst går kun til sidste side midt. - Nederste halvdel af den sidste side er optaget af en anden tekst med følgende begyndelse:

Efterat have været en af Folke-thingets ...
Denne tekst udgør Gr.s korte tale d. 9. juli 1866 (bibl. nr. 1393),
spalte 1 (Gr.s indledningsord som aldersformand). Tilstedeværelsen
af disse ord på sidste side af dette ms. viser måske, at nærværende
lange, meget kladdeagtige ms. er det første udkast til talen 12. ju-
li (jf. ovenfor nr. 1), og at det altså må have været udarbejdet
før 9. juli. Der er ikke megen lighed mellem dette udkast og den en-
delige form. - Jf. næstfølgende.

4.

2 sider (1 blad)

1866

Landstthinget

i det Gamle, og for en saadan blot Tankes ...
Dette brudstykke må nærmest høre til forrige (3), i hvis tekst det
dog ikke synes at kunne indføres. - Bemærk dog ligheden mellem nær-
værende ms. p. 2, teksten i venstre margin og forrige ms. (nr. 3),
læg (eller blad) 2, anden side nederst.

5.

4 sider (2 blade)

1866

Landstthinget

Ændringsforslag

Til § 1.

Slutningen: Arvefølgen er den ... fastsatte ...
Udgør udkast til Gr.s ændringsforslag 16. juli 1866 samt påfølgende
tale, trykt (bibl. nr. 1393) henholdsvis spalte 61-62 og 63-64.
(Selve talen begynder i ms. (pag. 1, linie 6 f.n.) således: Da jeg
ved Grundlovs-Sagens 1ste Behandling ... jf. spalte 63).

6.

12 sider (3 læg, nummererede af Gr.). Indeholder 3 forskellige tek-
ster, en i hvert læg.

Læg 1:

1866. Juli 16

Landstthinget

Ændringsforslag til § 1.

Slutningen "Arvefølgen er den i Thronfølge-loven ...
Denne tekst går kun til midten af siden (pag. 1) og udgør Gr.s æn-
dringsforslag til § 1 i den gennemsete grundlov; dette ændringsfor-
slag er trykt sp. 74 (bibl. nr. 1393). - Hele resten af lægget, altså
3½ sider tekst, udgør udkast til tale, som Gr. havde tænkt at holde

ved fremlæggelsen af sit ændringsforslag. Gr. holdt ganske vist også en tale, men benyttede et andet udkast, nemlig næstfølgende (læg 2).

Læg 2:

1866. Landstthinget
Ændrings-Forslag

(Efter 3 linier små notater vedrørende paragrafombytning begynder teksten:)

Ved Grundlovs-Sagens 1ste Behandling ...

Udgør ms. til tale 16. juli 1866 (bibl. nr. 1393), spalte 75-76. - En anden tale senere på samme møde, se næstfølgende (læg 3).

Læg 3:

Landstthinget
Ændrings-Forslag

til Grundlovs-Bestemmelsen.

Den foreslaaes afkortet saalydende:

Herved ophæves Grundlovs-Bestem(melsen) ...

Ordlyden af dette ændringsforslag af Gr. (ialt 4 linier) er trykt i sp. 110, og resten af lægget, altså knapt 4 sider, indeholder Gr.s tale 16. juli 1866, sp. 110-111.

7.

1 læg (4 sider).

1866. Juli 19 Landstthinget

Det vil vist være i Thingets Erindring, ...

Tale 19. juli 1866 (bibl. nr. 1393), sp. 114-116.

8.

8 sider (2 læg, nummereret af Gr.)

1866. Juli 19 Landstthinget.

Jeg begyndte med at bede om Ordet ...

Tale i landstthinget 19. juli 1866 (bibl. nr. 1393), sp. 120-124. - Teksten lidt fri i begyndelsen i forhold til den trykte tale. Første side af ms. svarer til de sidste 4-5 nederste linier i spalte 120 og noget af 121 øverst. - Udkast, se næstfølgende.

9.

4 sider (2 blade).

1866. Landstthinget

alle, naar vi, som de Tyske Professorer ikke ...
Brudstykke, nemlig udkast til ca. sidste halvdel af talen i sp. 120-124, se nr. 8 her foran.

10.

En lap papir (mindre oktav), beskrevet på begge sider (med adskillige overstregninger). Antagelig udkast til dele af forrige tale (8-9). Bemærk nærværende ms. pag. 2, de nederste 5 (ikke overstregede) linier og sp. 120, hvor Gr. i linie 14 f.n. omtaler sine reelle indvendinger (samme udtryk i ms.).

Papirer ca. 1859-1867.

11.

8 sider (2 læg).

Danmarks Rige købt eller solgt for Holsten.

At det Danske Folk hverken nu veed ...
Ufuldstændigt, utrykt artikeludkast eller lignende. På første side i læg 2 hedder det: "nu har det Tyske Forbund jo høitidelig erklæret at det anseer Holstens Rettighed til Slesvig for sin Rettighed og Stormagterne har jo tiltraadt Erklæringen". Måske sigtes hermed til forbundsdagens svar d. 8. marts 1859 (jf. Schultz Danmarkshist. IV 723), og ms. skulde da være fra 1859, da holstenerne i det hele begyndte at røre på sig for alvor.

12.

8 sider (2 læg, nummereret 1 og 3 af Gr., idet der oprindeligt har været 3 læg, hvoraf læg 2 er tabt). Ingen titel.

Naar baade Grev Sponneck og Professor (Madvig) ...
Antagelig fra 1859. Begyndelsesordene refererer sig antagelig til polemikken mellem Sponneck og Madvig nævnte år. I 1859 udsendte Sponneck bogen "De holsteenske Stænderforsamlinger og Forfatningssagen", som Madvig besvarede med skriftet "De holsteenske Stænders Forfatningssag og Grev Sponneck" 1859. Begge disse skrifter vakte megen opmærksomhed, se de nævnte personer i Erslew Suppl.

13.

8 sider (2 læg).

Den sidste Time.

Vel er der ingen Sandsynlighed for, at ...
Tekst går til p. 2 ned. Derefter nyt afsnit p. 3:

Ministeriet og Rustningen 1861.

Blandt alle de forskrækkelige Ord ...

Tekst ms. ud.

Første stykke (p. 1-2) er sikkert fra tiden omkring den preussiske frontale 14. januar 1861 og den tyske forbundsdays udtalelse d. 7. februar 1861, om Danmarks politik, som begge vakte stærkt røre herhjemme (se A. Thorsøe: Kong Frederik den Syvendes Regering II (1889), 757).

Andet stykke (p. 3-8) må også være fra 1861 (jf. overskriften samt p. 4 i ms.) og refererer sig til en række indrepolitiske forhold, nu vanskeligt at udrede. Om oprustningen dette år som følge af den tyske politik, se Thorsøe II 757.

14.

4 sider (1 læg).

Slesvig-Holsten og Holsten-Gottorp.

Har min Stemme, selv da jeg var Udgiver ...
Antagelig fra 1863, jf. hentydningen i p. 4 venstre margin: ... eller vi maae bevise, at der 1863 ligesaavel som i 1848 er et lille Dansk Folk, der ...

15.

2 sider (1 blad).

Danmark og Holsten

Min Stemme om Danmarks Skilsmisse ...
Beslægtet med forrige (14) og vel fra 1863.

16.

8 sider (nemlig et større blad én gang sammenfoldet + 1 læg; begge nummereret 3-4 af Gr.). Ingen titel.

At nu imidlertid Regieringen enten vil sælge ...
Sikkert fra 1863, men før september dette år, jf. hentydningen på sidste side: " ... og overlever jeg de "Firsindstyve" (år) ..." (Gr. fyldte 80 den 8. september 1863). Med ordene "den nyeste Kundgørelse"

(pag. 1, linie 5-6 f.o.) sigtes måske til den danske regerings kundgørelse af 30. marts 1863 (jf. Thorsøe II 885).

17.

4 sider (1 læg). Ingen titel.

Undertegnede Rigsdagsmænd af begge ...
Udkast til "adressen" af 26. juli 1866, se bibl. nr. 1395. - I dette udkast ingen dato eller underskrifter. Teksten står den endelige form meget nær.

18.

4 sider (1 læg). Pag. 4 blank.

Aften-Møde
paa
Rigs-Dagen
af
Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Forord

Det har vist nok undret ikke blot mine ...
Dateret p. 3 nederst: 3die Aug. 1866.
Er et forord til et påtænkt skrift af Gr. om sin politik i landstinget 1866, og den ejendommelige titel er altså ved første øjekast misvisende. Men af forordet fremgår, at Gr. har opfattet hele sin optræden i rigsdagen 1866 som en "Aften-Underholdning" (sagt med henblik på sin alder, sit livs "aften" ??), deraf titlen. Endvidere ses det af forordet, at Gr. havde tænkt at aftrykke sine rigsdagstaler i bogen efter Rigsdagstidenden.

19.

20 sider (5 læg, nummererede af Gr.).

"Dagbladet" og "Adressen".

"Man gjør egenlig de Herrer Grundtvig ...
Trykmanuskript til artiklen bibl. nr. 1397 med samme titel som ovenfor. Tr. i Dansk Folketidende 17. august 1866.

20.

4 sider (1 læg; sidste side blank). Ingen titel.

Tonen i vedlagte Opfordring er ...

Udkast, skrevet antagelig ikke længe før rigsdagsvalgene 12. oktober 1866. - Uvist, hvad Gr. mener med "den vedlagte Opfordring". I teksten tales pag. 1, linie 8 f.o. om "de nu forestaaende Valg", og længere nede på samme side retter han et udfald mod rigsdagen, hvoraf fremgår, at han utvivlsomt sigter til vedtagelsen af den gennemse- te grundlov d. 28. juli 1866 (og at denne rigsdag endnu sidder, mens han skriver dette). - (I Dansk Folketidende var både 7. og 14. sep- tember 1866 trykt "opfordringer").

21.

8 sider (2 blade + 1 læg; en del af p. 7 og hele p. 8 blank).

Indkomst-Skatten

(rettet derefter til: Den stadig stigende Indkomst-Skat)

Med stor Forbauselse hører jeg, at ...

I dette ms. bemærker man, at p. 4 er skrevet på bagsiden af p. 1. - Udkast til artikel fra foråret 1867. Et dengang opsigtsvækkende lov- forslag om indkomstskat blev behandlet i 1867, undtagelsesvis først i landstinget (januar-april 1867) og oversendtes derfra til folke- tinget (1. behandling 29. og 30. april 1867, 2. behandling 15. og 17. juni, derefter udvalgsbehandling, hvorefter stadfæstet som lov 25. juli 1867). - Gr.s ms. er antagelig skrevet efter vedtagelsen i landstinget (3. behandling 15. april 1867), men før påbegyndelsen af behandlingen i folketinget 29. april 1867, altså medio eller i sidste halvdel af april 1867. - Jf. vendingen i ms. p. 3, linie 5-8 f.o.: "... hvis der ikke i Folke-Thinget skulde reise sig en ganske uventet og kraftig Modstand ...". - Blyantspåskriften "1867" på første side af ms. er ikke foretaget af registrator.